

บทที่ 4

การประกันชีวิต

การประกันชีวิต คือ สัญญาซึ่งผู้รับประกันภัยตกลงจะใช้เงินจำนวนหนึ่งให้แก่ผู้เอาประกันภัย หรือผู้รับประโยชน์ ในเมื่อผู้เอาประกันภัย หรือผู้ที่ถูกเอาประกันชีวิตไว้ได้ตายลง (ความมรณะ) หรือเมื่อผู้นั้นยังมีชีวิตอยู่จนถึงเวลาที่ได้ตกลงกันไว้ (ความทรงชีพ) และในการนี้ผู้เอาประกันภัย ตกลงส่งเบี้ยประกันภัยให้แก่ผู้รับประกันภัย

ข้อ 4.1 แบบของสัญญาประกันภัย

ตาม ป.พ.พ. มาตรา 889 บัญญัติว่า “ในสัญญาประกันชีวิตนั้นการใช้จำนวนเงินย่อมอาศัยความทรงชีพ หรือมรณะของบุคคลคนหนึ่ง”

จากบทบัญญัติของกฎหมายแสดงให้เห็นว่า สัญญาประกันชีวิตอาจกระทำกันได้ 2 แบบ คือ

- (1) แบบซึ่งอาศัยความทรงชีพของบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นหลักในการใช้เงิน
- (2) แบบซึ่งอาศัยความมรณะของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เป็นหลักในการใช้เงิน

โดยที่สัญญาประกันชีวิต ทั้งแบบแรกและแบบที่สอง ต่างก็มีจุดอ่อนอยู่ด้วยกันดังได้กล่าวแล้ว ดังนั้น จึงเกิดมีการประกันชีวิตแบบที่สามขึ้น โดยการเอาแบบแรกและแบบที่สองมาผสมกัน เป็นสัญญาประกันชีวิตซึ่งอาศัยกำหนดเวลาเป็นหลัก คือภายในกำหนดเวลาที่ตกลงกันไว้ ถ้าผู้เอาประกันภัย หรือผู้ถูกเอาประกันชีวิตได้ตายลง ผู้รับประกันภัยก็จะใช้เงินให้และเมื่อถึงกำหนดเวลาแล้ว หากผู้เอาประกันภัยหรือผู้ถูกเอาประกันชีวิตยังมีชีวิตอยู่ ผู้รับประกันภัยก็จะใช้เงินให้เช่นเดียวกัน ซึ่งเรียกกันว่า เป็นสัญญาประกันชีวิต “แบบสะสมทุน” หรือ “สะสมทรัพย์” นอกจาก

สัญญาประกันชีวิตทั้งสามแบบดังกล่าว ยังมีสัญญาประกันภัยอีกแบบหนึ่งคือ “สัญญาประกันอุบัติเหตุ” (Accident Insurance) ซึ่งเป็นสัญญาที่ผู้รับประกันภัยตกลงว่า ถ้าผู้เอาประกันภัยต้องประสบอุบัติเหตุ จนได้รับบาดเจ็บ หรือทุพพลภาพ หรือถึงแก่ความตาย ผู้เอาประกันภัยจะได้รับเงินจำนวนหนึ่ง ตามความร้ายแรงแห่งผลที่ได้รับจากอุบัติเหตุ นั้น เช่น ถ้าผู้เอาประกันภัยถึงแก่ความตาย ทายาทหรือผู้รับประโยชน์ ก็จะได้รับเงินเต็มตามจำนวน ที่ตกลงเอาประกันไว้ แต่ถ้าเพียงตกเป็นผู้ทุพพลภาพ ผู้เอาประกันภัย ก็จะได้รับเงินเป็นรายปี เป็นเวลา 10 ปี ในอัตราปีละ 1 ใน 10 ของจำนวนเงินที่เอาประกันภัยไว้ หรือถ้าผู้เอาประกันภัย เสียแขนหรือขา หรือตาทั้ง 2 ข้าง ก็จะได้รับเงินเต็มตามจำนวนที่เอาประกันภัยไว้ ถ้าสูญเสียแขนหรือขาไปข้างเดียว จะได้รับเงินกึ่งหนึ่งของจำนวนที่เอาประกันภัยไว้ ถ้าสูญเสียตาข้างเดียวจะได้รับเงิน 1 ใน 3 ของจำนวนที่เอาประกันภัยไว้ ดังนี้ เป็นต้น

ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกา : คำพิพากษาฎีกาที่ 64 / 2516 , 1769 / 2521 , 2527 / 2525 , 1002 / 2505 , 529 / 2513 , 170 / 2524.

ข้อ 4.2 การใช้เงินตามสัญญาประกันชีวิต

ตาม ป.พ.พ. มาตรา 890 บัญญัติว่า “จำนวนเงินอันจะพึงใช้นั้น จะชำระเป็นเงินจำนวนเดียว หรือเป็นเงินรายปีก็ได้ สุดแล้วแต่จะตกลงกันระหว่างคู่สัญญา”

ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วว่า สัญญาประกันชีวิตอาจจะกระทำกันได้เป็น 2 แบบ คือ แบบซึ่งอาศัยความทรงชีพของบุคคลเป็นหลักในการใช้เงิน กับแบบซึ่งอาศัยความมรณะของบุคคลเป็นหลัก และยังมีแบบผสมอีกแบบหนึ่ง คืออาศัยทั้งความทรงชีพและความมรณะเป็นหลัก ซึ่งเรียกว่าแบบสะสมทุน หรือแบบสะสมทรัพย์

อนึ่ง ความมรณะที่อาศัยเป็นหลักในการใช้เงินตามสัญญาประกันภัยนั้น รวมถึงการที่ศาลมีคำสั่งให้บุคคลนั้นเป็นคนสาบสูญด้วย ทั้งนี้เพราะประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 61 บัญญัติไว้ว่า “บุคคลอันศาลได้มีคำสั่งให้เป็นคนสาบสูญนั้น ท่านให้ถือว่าถึงแก่ความตายเมื่อครบกำหนดระยะเวลาดังได้ระบุไว้ในมาตราก่อนนั้น” กล่าวคือ เมื่อครบกำหนด 5 ปี นับจากบุคคลนั้นได้ไปจากภูมิลำเนา หรือถิ่นที่อยู่ โดยไม่มีใครทราบแน่ชัดว่าเป็นตายร้ายดีอย่างไร หรือเมื่อครบกำหนด 2 ปี ในกรณีทั่วไปในสมรภูมิสงคราม หรืออยู่ในเรือที่อับปาง ฯลฯ

ในการใช้เงินให้แก่ผู้เอาประกันภัย หรือผู้รับประโยชน์ ตาม ป.พ.พ. มาตรา 890 บัญญัติไว้ว่า “จำนวนเงินอันจะพึงใช้นั้น จะชำระเป็นเงินจำนวนเดียว หรือเป็นรายปีก็ได้ สุดแล้วแต่จะตกลงกันระหว่างคู่สัญญา” คือสุดแล้วแต่ผู้เอาประกันภัย และผู้รับประกันภัยจะได้ตกลงกันได้ แต่สำหรับจำนวนเงินที่จะใช้ให้แก่ผู้เอาประกันภัย หรือผู้รับประโยชน์ พระราชบัญญัติประกันชีวิต ฯ มาตรา 31 บัญญัติ ห้ามมิให้ระบุเป็นเงินตราต่างประเทศ

ข้อ 4.3 การโอนประโยชน์แห่งสัญญาประกันชีวิต

ตาม ป.พ.พ. มาตรา 891 บัญญัติว่า “แม้ในกรณีที่ผู้เอาประกันภัย มิได้เป็นผู้รับประโยชน์เองก็ดี ผู้เอาประกันภัยย่อมมีสิทธิที่จะโอนประโยชน์แห่งสัญญานั้นให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่งได้ เว้นแต่จะได้อำนาจมอบกรรมสิทธิ์ประกันภัยให้แก่ผู้รับประโยชน์ไปแล้ว และผู้รับประโยชน์ได้บอกกล่าวเป็นหนังสือไปยังผู้รับประกันภัยแล้วว่า ตนจำนงจะถือเอาประโยชน์แห่งสัญญานั้น

ถ้ากรรมสิทธิ์ประกันภัยได้ทำเป็นรูปให้ใช้เงินตามเขาสั่งแล้ว ท่านให้นำบทบัญญัติ มาตรา 809 มาใช้บังคับ”

ในกรณีตามมาตรา 891 วรรคแรก แสดงให้เห็นว่า แม้ผู้เอาประกันภัย จะได้กำหนดตัวผู้รับประโยชน์ตามสัญญาประกันชีวิตไว้แล้ว ผู้เอาประกันภัยก็ยังมีสิทธิที่จะโอนประโยชน์ตามสัญญานั้นให้บุคคลอื่นได้ เว้นแต่ว่าผู้เอาประกันภัย จะได้ส่งมอบกรมธรรม์ประกันภัยให้ผู้รับประโยชน์ไปแล้ว และผู้รับประโยชน์ได้บอกกล่าวเป็นหนังสือไปยังผู้รับประกันภัยแล้วว่า ผู้รับประโยชน์ประสงค์จะถือเอาประโยชน์ตามสัญญาประกันภัยนั้น

ข้อที่มาตรา 891 เพิ่มเติมจากมาตรา 374 . 375 ก็คือในกรณีสัญญาประกันชีวิต ถ้าผู้เอาประกันภัย ได้ส่งมอบกรมธรรม์ประกันภัยให้แก่ผู้รับประโยชน์ไปแล้ว และผู้รับประโยชน์ได้บอกกล่าวเป็นหนังสือ ให้ผู้รับประกันภัยทราบแล้ว ผู้เอาประกันภัยจึงจะหมดสิทธิที่จะโอนประโยชน์แห่งสัญญาประกันภัยให้บุคคลอื่น ส่วนในกรณีสัญญาประกันวินาศภัยนั้นไม่จำเป็นต้องมีการส่งมอบกรมธรรม์ประกันภัย และผู้รับประโยชน์เพียงแต่แสดงเจตนา ให้ผู้รับประกันภัยทราบแม้ด้วยวาจาไม่จำเป็นต้องบอกกล่าวเป็นหนังสือก็มีผลทำให้ผู้เอาประกันภัยไม่มีสิทธิที่จะโอนประโยชน์ ตามสัญญาประกันภัยไปให้บุคคลอื่นอีกได้

ส่วนมาตรา 891 วรรคสองนั้น ใช้เฉพาะกรณีกรมธรรม์ประกันภัยที่ได้ทำเป็นรูปให้ใช้เงินตามเขาสั่ง ซึ่งหมายถึงกรมธรรม์ซึ่งผู้เอาประกันภัย จะได้ระบุตัวผู้ที่จะเป็นผู้รับประโยชน์ทีหลัง ในกรณีนี้กฎหมายให้นำมาตรา 309 มาใช้บังคับ กล่าวคือผู้เอาประกันภัย จะโอนประโยชน์ตามกรมธรรม์ประกันภัยประเภทนี้ได้ โดยการสลักหลังการโอนไว้ในตราสาร คือตัวกรมธรรม์ประกันภัย แล้วมอบกรมธรรม์ประกันภัยนั้นให้แก่ผู้รับโอนประโยชน์ไป

ข้อ 4.4 การบอกล้างสัญญาประกันชีวิตที่เป็นโมฆียกรรมตามมาตรา 865

ตาม ป.พ.พ. มาตรา 892 บัญญัติว่า “ในกรณีการบอกล้างสัญญาตามความในมาตรา 865 ผู้รับประกันภัยต้องคืนค่าไถ่ถอนกรมธรรม์ประกันภัยให้แก่ผู้เอาประกันภัย หรือทายาทของผู้นั้น”

การบอกล้างสัญญาประกันชีวิตที่เป็นโมฆียะ ตามมาตรา 865 ที่ผู้เอาประกันภัย หรือผู้ที่ถูกเอาประกันชีวิตได้ปกปิดข้อความจริง หรือแถลงข้อความอันเป็นเท็จ แม้ว่าเมื่อบอกล้างแล้วจะมีผลให้สัญญานั้นเป็นโมฆะ แต่ผู้รับประกันภัยต้องคืนเพียงค่าไถ่ถอนกรมธรรม์ประกันภัยให้แก่ผู้เอาประกันภัย หรือทายาทเท่านั้นโดยไม่ต้องให้คู่กรณีกลับคืนสู่ฐานะเดิม เหมือนกับการบอกล้างตามหลักทั่วไป ตามมาตรา 176 ซึ่งประเด็นตรงจุดนี้จะต่างกับกรณีของการประกันวินาศภัย ทั้งนี้ เพราะการประกันวินาศภัยไม่มีบทบัญญัติ เหมือนกับการประกันชีวิต ตามมาตรา 892 ดังนั้นถ้าเป็นกรณีของการบอกล้างสัญญาประกันวินาศภัยที่เป็นโมฆียะ ตามมาตรา 865 จึงต้องใช้หลักในการบอกล้างนิติกรรม ตามมาตรา 176 มาใช้บังคับ โดยผู้รับประกันภัยต้องคืนเบี้ยประกันภัยให้แก่ผู้เอาประกันภัยเต็มจำนวน

ตัวอย่าง : นายสมชาย ได้เอาประกันชีวิตไว้กับบริษัทประกันชีวิตแห่งหนึ่ง โดยมีระยะเวลาตามกรมธรรม์ 20 ปี และส่งเบี้ยประกันเป็นรายปี ๆ ละ 15,000 บาท ปรากฏว่า นายสมชายได้ส่งเบี้ยประกันภัยมาเป็นเวลา 3 ปี กรมธรรม์ประกันภัยมีมูลค่า 6,000 บาท

ข้อ 4.5 การแถลงอายุของผู้เอาประกันภัยคลาดเคลื่อน

ตาม ป.พ.พ. มาตรา 893 บัญญัติว่า “การใช้เงินอาศัยเหตุความทรงชีพ หรือมรณะของบุคคลผู้ใด แม้ได้แถลงอายุของบุคคลผู้นั้นไว้คลาดเคลื่อนไม่ถูกต้อง เป็นเหตุให้ได้กำหนดจำนวนเบี้ยประกันภัยไว้ต่ำไซ้ ท่านให้ลดจำนวนเงิน อันผู้รับประกันภัยจะพึงต้องใช้นั้นลงตามส่วน

แต่ถ้าผู้รับประกันภัย พิสูจน์ได้ว่า ในขณะที่ทำสัญญานั้น อายุที่ถูกต้องแท้จริง อยู่นอกจำกัดอัตราตามทางคำปกติของเขาแล้ว ท่านว่าสัญญานั้นเป็นโมฆียะ”

ในการทำสัญญาประกันชีวิตนั้น อายุของบุคคลที่ขอเอาประกันชีวิตตนเอง หรือบุคคลที่ถูกคนอื่นเอาประกันชีวิต ย่อมจะมีความสำคัญมาก เพราะการคำนวณเกี่ยวกับภัยที่ผู้รับประกันชีวิตรับเสี่ยง คือ ความตายของบุคคล ย่อมขึ้นอยู่กับอายุของบุคคลนั้นเป็นข้อสำคัญประการหนึ่ง กล่าวโดยสรุป ถ้าอายุของผู้เอาประกันชีวิตยังน้อยอยู่ ความตายก็อาจจะเกิดขึ้นได้ช้ากว่าคนที่มียุสูง และการกำหนดจำนวนเบี้ยประกันภัยก็ย่อมจะแตกต่างกันไปตามขนาดแห่งอายุด้วย นอกจากนี้ ถ้าผู้ที่จะเอาประกันชีวิตมีอายุมากเกินไปแล้ว ผู้รับประกันภัยก็อาจจะไม่ยอมตกลงทำสัญญาประกันชีวิตด้วยก็ได้ ดังนั้น ถ้อยแถลงเรื่องอายุจึงมีความสำคัญในการทำสัญญาประกันชีวิตมาก และหากได้มีการแถลงอายุ ของผู้เอาประกันชีวิตคลาดเคลื่อนไปก็จะต้องพิจารณากันตามหลักในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 893

ข้อ 4.6 การบอกเลิกสัญญาประกันชีวิต

ตาม ป.พ.พ. มาตรา 894 บัญญัติว่า “ผู้เอาประกันภัยชอบที่จะบอกเลิกสัญญาประกันภัยเสียในเวลาใด ๆ ก็ได้ ด้วยการงดไม่ส่งเบี้ยประกันภัยต่อไป ถ้าและได้ส่งเบี้ยประกันภัยมาแล้วอย่างน้อย 3 ปีไซ้ร้ ท่านว่า ผู้เอาประกันภัยชอบที่จะได้รับเงินค้ำเวนคืนกรมธรรม์ประกันภัย หรือรับกรมธรรม์ใช้เงินสำเร็จจากผู้รับประกันภัย”

ในการเข้าทำสัญญาประกันชีวิตนั้น โดยปกติคู่สัญญามักจะตกลงกำหนดเวลากันไว้เป็นระยะยาวนาน ต่างกับสัญญาประกันวินาศภัย ซึ่งมักจะกำหนดเวลากันไว้เป็นช่วงสั้น ๆ เมื่อคู่สัญญาในสัญญาประกันชีวิตได้ตกลงกำหนดเวลากันไว้แล้ว แม้จะยาวนานเพียงใด ผู้เอาประกันภัยก็ย่อมมีหน้าที่ที่จะต้องส่งเบี้ยประกันภัยให้แก่ผู้รับประกันภัยไปจนกว่าจะครบกำหนดอายุสัญญา ซึ่งนับว่าเป็นภาระอยู่ และในบาง

กรณีอาจเกิดความจำเป็นแก่ผู้เอาประกันภัยทำให้ไม่สะดวกแก่การที่จะส่งเบี้ยประกันภัยต่อไป เช่นผู้เอาประกันภัยมีฐานะยากจนลง จนไม่สามารถที่จะส่งเบี้ยประกันภัยได้ เป็นต้น หรือผู้เอาประกันภัยอาจไม่มีความประสงค์ที่จะเอาประกันชีวิตต่อไปก็ได้ กฎหมายจึงได้หาทางแก้ไขให้ผู้เอาประกันภัย พ้นจากภาระที่ต้องผูกพันอยู่ตามสัญญาประกันภัย ในเมื่อไม่ประสงค์จะถูกผูกพันต่อไป โดยเปิดโอกาสให้ผู้เอาประกันภัยใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาประกันภัยได้ ดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 894

ตามมาตรา 894 นี้ หมายความว่า ผู้เอาประกันภัยจะบอกเลิกสัญญาประกันชีวิตเสียเมื่อใดก็ได้ ไม่เหมือนกับสัญญาประกันวินาศภัย ซึ่งผู้เอาประกันภัยจะบอกเลิกสัญญาได้เฉพาะแต่เมื่อก่อนเริ่มเสี่ยงภัย (มาตรา 872) หรือเมื่อผู้รับประกันภัยต้องคำพิพากษาให้เป็นคนล้มละลาย (มาตรา 876)

เมื่อผู้เอาประกันภัยงดไม่ส่งเบี้ยประกันภัย ซึ่งถือเป็นการบอกเลิกสัญญาประกันภัยแล้วนี้ มาตรา 894 บัญญัติไว้ด้วยว่า ถ้าได้ส่งเบี้ยประกันภัยมาแล้วอย่างน้อย 3 ปี ผู้เอาประกันภัยจะมีสิทธิได้รับเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์ประกันภัย หรือรับกรมธรรม์ใช้เงินสำเร็จจากผู้รับประกันภัย

อนึ่ง ถ้าผู้เอาประกันภัยได้บอกเลิกสัญญาประกันภัยโดยงดไม่ส่งเบี้ยประกันภัยต่อไป โดยยังส่งเบี้ยประกันภัยมาไม่ถึง 3 ปี ผู้เอาประกันภัยจะไม่มีสิทธิได้รับเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์ประกันภัย หรือรับกรมธรรม์ใช้เงินสำเร็จจากผู้รับประกันภัย (คำพิพากษาฎีกาที่ 1996 / 2500)

ข้อ 4.7 ข้อยกเว้นความรับผิดชอบของผู้รับประกันชีวิต

ตาม ป.พ.พ. มาตรา 895 บัญญัติว่า “เมื่อใดจะต้องใช้จำนวนเงินในเหตุมรณะของบุคคลหนึ่งบุคคลใด ท่านว่า ผู้รับประกันภัยจำต้องใช้เงินนั้น ในเมื่อมรณภัยอันนั้นเกิดขึ้น เว้นแต่

- (1) บุคคลผู้นั้นได้กระทำอัศวินิบาดด้วยใจสมัคร ภายในปีหนึ่งนับแต่วันทำสัญญา หรือ
  - (2) บุคคลผู้นั้น ถูกผู้รับประกันภัยฆ่าตายโดยเจตนา
- กรณีที่ 2 นี้ ท่านว่าผู้รับประกันภัยจำต้องใช้เงินค่าไถ่ถอนกรมธรรม์ให้แก่ผู้เอาประกันภัย หรือให้แก่ทายาทของผู้นั้น ”

ตามบทบัญญัติดังกล่าวนี้แสดงว่า สำหรับสัญญาประกันชีวิตที่อาศัยความมรณะเป็นหลัก เมื่อผู้เอาประกันชีวิต หรือผู้ถูกเอาประกันชีวิตได้ถึงแก่ความตายลง ผู้รับประกันชีวิตจะต้องใช้เงินตามสัญญา เว้นแต่ถ้ามีกรณี ตาม (1) และ (2) เกิดขึ้น ผู้รับประกันชีวิตก็ไม่ต้องใช้เงิน กรณีดังกล่าวในมาตรา 895 (1) และ (2) คือ

1) เมื่อปรากฏว่า ผู้ที่เอาประกันชีวิตตนเองไว้ หรือผู้ที่ถูกบุคคลอื่นเอาประกันชีวิตไว้ ได้กระทำอัศวินิบาดกรรม คือฆ่าตัวตายด้วยใจสมัครภายในกำหนด 1 ปี นับแต่วันทำสัญญา โดยจะต้องมิใช่กระทำเพราะถูกบังคับให้กระทำ หรือกระทำเพราะวิกลจริต

2) เมื่อปรากฏว่า ผู้ที่เอาประกันชีวิตตนเองไว้ หรือผู้ที่ถูกบุคคลอื่นเอาประกันชีวิตไว้ ได้ถูกผู้รับประกันภัยฆ่าตายโดยเจตนา เพราะบุคคลที่กระทำความคิดอันมิโทษทางอาญาเช่นนี้ ไม่ควรจะได้รับประโยชน์อันเกิดขึ้นจากการกระทำของตน ผู้รับประกันภัยจึงไม่ต้องใช้เงินตามสัญญาประกันภัยให้แก่ผู้รับประกันภัย แต่ต้องใช้เงินค่าไถ่ถอนกรมธรรม์ให้แก่ผู้เอาประกันภัย หรือทายาทของผู้นั้น

ตัวอย่าง : คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1907/2522 , 1480/2528 , 936/2536

4.8 สิทธิของทายาทในการได้รับเงินประกันชีวิต

ตาม ป.พ.พ.มาตรา 896 บัญญัติไว้ว่า “ถ้ามรณะภัยเกิดขึ้น เพราะความผิดของบุคคลภายนอก ผู้รับประกันภัยอาจจะเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนจากบุคคลภายนอกนั้นได้ไม่ แต่สิทธิของฝ่ายทายาทแห่งผู้มรณะ ในอันจะได้ค่าสินไหมทดแทนจากบุคคลภายนอกนั้นหาสูญสิ้นไปด้วยไม่ แม้ทั้งจำนวนเงินอันจะพึงใช้ตามสัญญาประกันชีวิตนั้น จะหวนกลับมาได้แก่ตนด้วย”

ในกรณีประกันชีวิต โดยอาศัยความมรณะเป็นเหตุแห่งการจ่ายเงิน ถ้าปรากฏว่าความมรณะของผู้ที่เอาประกันชีวิต หรือผู้ที่ถูกเอาประกันชีวิต ได้เกิดขึ้น เพราะความผิดของบุคคลภายนอก ผู้รับประกันภัยไม่อาจจะเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนจากบุคคลภายนอกที่ทำให้เกิดความมรณะได้ แม้นตนจะได้ใช้เงินตามสัญญาประกันชีวิตให้แก่ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์ไปแล้ว ทั้งนี้ต่างกับการประกันวินาศภัยซึ่งถ้าผู้รับประกันภัยได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เอาประกันภัย หรือผู้รับประโยชน์ไปแล้ว ย่อมจะเข้ารับช่วงสิทธิไล่เบี้ยเอาจากบุคคลภายนอก ผู้ทำให้เกิดวินาศภัยขึ้นได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 880

4.9 สิทธิของเจ้าหนี้ของผู้เอาประกันชีวิต

ตาม ป.พ.พ. มาตรา 897 บัญญัติว่า “ถ้าผู้เอาประกันภัยได้เอาประกันภัยไว้ โดยกำหนดว่า เมื่อตนถึงซึ่งความมรณะให้ใช้เงินแก่ทายาททั้งหลายของตน โดยมีได้เจาะจงระบุชื่อผู้หนึ่งผู้ใดไว้ไซ้ จำนวนเงินอันจะพึงใช้นั้น ท่านให้พึงเอาเป็นสินทรัพย์ส่วนหนึ่ง แห่งกองมรดกของผู้เอาประกันภัย ซึ่งเจ้าหนี้จะเอาใช้หนี้ได้”

ถ้าได้เอาประกันภัยไว้ โดยกำหนดว่าให้ใช้เงินแก่บุคคลคนใดคนหนึ่งโดยเฉพาะเจาะจง ท่านว่า เฉพาะจำนวนเงินเบี้ยประกันภัย ซึ่งผู้เอาประกันภัยได้ส่งไปแล้วเท่านั้น จักเป็นสินทรัพย์ส่วนหนึ่งแห่งกองมรดกของผู้เอาประกันภัย อันเจ้าหนี้จะเอาใช้หนี้ได้”

ในส่วนที่เกี่ยวกับสิทธิของเจ้าหนี้ ของผู้เอาประกันภัยนั้น อาจแยก
พิจารณาได้เป็น 2 กรณี คือ :-

1) กรณีที่ผู้เอาประกันภัย มิได้เจาะจงตัวผู้รับประโยชน์ไว้ กรณีนี้มี
ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 897 วรรคแรก บัญญัติว่า “ถ้าผู้เอา
ประกันภัย ได้เอาประกันภัยไว้โดยกำหนดว่า เมื่อจนถึงซึ่งความมรณะให้ใช้เงินแก่
ทายาททั้งหลายของตน โดยมีได้เจาะจงระบุชื่อผู้หนึ่งผู้ใดไว้ไว้ชื่อไว้
ใช้นั้น ท่านให้ฟังเอาเป็นสินทรัพย์ส่วนหนึ่งแห่งกองมรดก ของผู้เอาประกันภัยซึ่งเจ้า
หนี้จะเอาใช้หนี้ได้” ซึ่งหมายความว่า ถ้าผู้เอาประกันภัย ได้ทำสัญญาประกันชีวิต
โดยมิได้ระบุตัวผู้รับประโยชน์ไว้เป็นการเฉพาะเจาะจง เป็นแต่ระบุให้ใช้เงินแก่ทายาท
ของตนเช่นนี้ เมื่อผู้เอาประกันภัยถึงแก่ความตายลง จำนวนเงินผู้รับประกันภัยจะต้อง
จ่ายให้แก่ทายาทตามสัญญาประกันชีวิต กฎหมายให้ถือว่าเป็นสินทรัพย์ส่วนหนึ่งของ
กองมรดกของผู้เอาประกันภัย และเจ้าหนี้นี้ย่อมจะเอาเงินจำนวนดังกล่าวมาใช้หนี้
ของตนได้

2) กรณีที่ผู้เอาประกันภัย เจาะจงตัวผู้รับประโยชน์ไว้ กรณีนี้ประมวล
กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 897 วรรคสอง บัญญัติไว้ว่า “ถ้าได้เอาประกันภัย
ไว้โดยกำหนดว่า ให้ใช้เงินแก่บุคคลใดคนหนึ่งโดยเฉพาะเจาะจง ท่านว่าเฉพาะแต่
จำนวนเงินเบี้ยประกันภัย ซึ่งผู้เอาประกันภัยได้ส่งไปแล้วเท่านั้น จักเป็นสินทรัพย์ส่วน
หนึ่งแห่งกองมรดกของผู้เอาประกันภัย อันเจ้าหนี้จะเอาใช้หนี้ได้” ซึ่งหมายความว่า
ถ้าผู้เอาประกันภัย ได้ทำสัญญาประกันชีวิต โดยได้ระบุตัวผู้รับประโยชน์ไว้เป็นการ
เฉพาะเจาะจง เมื่อผู้เอาประกันภัยถึงแก่ความตายลง ผู้รับประโยชน์ตามที่ระบุไว้ใน
สัญญาประกันชีวิตนั้น ก็จะเป็นผู้ได้รับเงินจากผู้รับประกันภัย แต่ผู้รับประโยชน์จะ
ต้องส่งเงินที่ได้รับมาเป็นจำนวนเท่ากับเงินเบี้ยประกันภัย ที่ผู้เอาประกันภัยได้ส่งให้แก่
ผู้รับประกันภัยไว้ให้เป็นสินทรัพย์ส่วนหนึ่งของกองมรดก ของผู้เอาประกันภัย เพื่อที่
เจ้าหนี้จะได้เอาจำนวนเงินดังกล่าวมาชำระหนี้ของตนได้

อนึ่ง บทบัญญัติมาตรา 897 วรรคสองนี้ คงใช้บังคับเฉพาะแต่ในกรณีที่ได้รับประโยชน์มิได้เป็นเจ้าน้ำของผู้เอาประกันภัย หากปรากฏว่าผู้เอาประกันภัยได้ระบุดำเจ้าน้ำคนใดคนหนึ่งของตนไว้ให้เป็นผู้รับประโยชน์ตามสัญญาประกันชีวิตที่ทำได้ กรณีเช่นนี้จะต้องบังคับตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1742 ในบรรพ 6 ซึ่งมีความว่า

“ถ้าในการชำระหนี้ซึ่งค้างชำระอยู่แก่ตน เจ้าน้ำคนใดคนหนึ่งได้รับตั้งในระหว่างที่ผู้ตายมีชีวิตอยู่ ให้เป็นผู้รับประโยชน์ในการประกันชีวิต เจ้าน้ำคนนั้นชอบที่จะได้รับเงินทั้งหมด ซึ่งได้ตกลงไว้กับผู้รับประกัน อนึ่ง เจ้าน้ำเช่นว่านั้นจำต้องส่งเบี้ยประกันภัยคืนเข้ากองมรดกก็ต่อเมื่อเจ้าน้ำคนอื่น ๆ พิสูจน์ได้ว่า

(1) การที่ผู้ตายชำระหนี้ให้แก่เจ้าน้ำ โดยวิธีดังกล่าวมานั้นเป็นการขัดต่อบทบัญญัติมาตรา 237 แห่งประมวลกฎหมายนี้ และ

(2) เบี้ยประกันภัยเช่นว่านั้น เป็นจำนวนสูงเกินส่วนเมื่อเทียบกับรายได้ หรือฐานะของผู้ตาย

ถึงอย่างไรก็ดี เบี้ยประกันภัยซึ่งจะพึงส่งคืนเข้ากองมรดกนั้น ต้องไม่เกินกว่าจำนวนเงินที่ผู้รับประกันชำระให้”

หมายเหตุ : มีเหตุที่ควรพิจารณาประการหนึ่ง คือ บทบัญญัติมาตรา 897 และมาตรา 1742 นี้ใช้เฉพาะแต่กรณีที่ได้รับประโยชน์มิได้เอาประกันชีวิตตัวเองไว้เท่านั้น หากเป็นกรณีที่ได้รับประโยชน์เอาประกันชีวิตของบุคคลอื่น เมื่อบุคคลที่ถูกเอาประกันชีวิตได้ถึงแก่ความตาย สิทธิ หรือประโยชน์ตามสัญญาประกันชีวิตนั้น ก็ย่อมจะตกได้แก่ผู้ที่เป็นผู้เอาประกันภัย เพราะไม่มีโอกาสที่ผู้ถูกเอาประกันชีวิตไว้ จะมีสิทธิระบุดำผู้รับประโยชน์ได้ นอกจากนั้นในกรณีเอาประกันชีวิตบุคคลอื่น ผู้ที่ส่งเบี้ยประกันภัยไว้ก็คือผู้เอาประกันภัย มิใช่ผู้ที่ถูกเอาประกันชีวิต ด้วยเหตุนี้จึงไม่มีกรณีจะเอาเงินที่ได้รับจากผู้รับประกันภัย เข้าเป็นกองมรดกของผู้ตาย หรือเอาเงินเท่าจำนวนเบี้ยประกันภัย คืนให้แก่กองมรดกของผู้ตายนั้น

อายุความ : ได้ยกกล่าวไว้แล้วในเรื่องประกันวินาศภัย ว่าการฟ้องคดีเรียกให้ใช้ค่าสินไหมทดแทน หรือให้ใช้ หรือให้คืนเบี้ยประกันภัย ตามสัญญาประกันวินาศภัย มีกฎหมายกำหนดระยะเวลาไว้เป็นพิเศษ ตามมาตรา 882 ซึ่งถ้าไม่ฟ้องเสียภายในกำหนดที่มาตรา 882 ระบุไว้ก็ต้องห้ามมิให้ฟ้อง หรือที่เรียกกันว่า คดีขาดอายุความฟ้องร้อง แต่ในเรื่องประกันชีวิตนี้ไม่มีกฎหมายกำหนดระยะเวลาให้ฟ้องไว้เป็นพิเศษเหมือนดังเช่นในมาตรา 882 ดังนั้นการฟ้องเรียกให้ผู้รับประกันภัย ใช้เงินตามสัญญาประกันชีวิตก็ดี การฟ้องเรียกให้ใช้ หรือให้คืนเบี้ยประกันภัยตามสัญญาประกันชีวิตก็ดี จึงฟ้องร้องกันได้ภายในกำหนด 10 ปี ทั้งนี้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193 / 30 ซึ่งเป็นบทบัญญัติในเรื่องอายุความทั่วไป แต่ถ้าผู้รับประกันภัยจะเรียกเบี้ยประกันภัย ที่ค้างชำระจากกองมรดกของผู้เอาประกันภัยจะต้องนำอายุความมรดก ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1754 มาใช้บังคับ โดยผู้รับประกันภัยจะต้องฟ้องภายในกำหนดหนึ่งปี นับแต่เมื่อผู้รับประกันภัยได้รู้หรือควรได้รู้ถึงความตายของผู้เอาประกันภัย มิฉะนั้น คดีจะขาดอายุความฟ้องร้อง
